

Bohdana Rambousková

Dobrý večer, milé divačky a milí diváci. Srdečně vás vítám u dalšího HateFree talku, což je online rozhovor streamovaný na facebookovou stránku projektu HateFree Culture. Moje jméno je Bohdana Rambousková a v týmu HateFree mám na starosti HateFree zóny. U online rozhovoru HateFree talk se pravidelně setkáváme už od začátku letošního roku. Vy, diváci, máte možnost nejenom poslouchat naše rozhovory a to, co nám host povídá, ale zároveň se ho můžete sami i ptát. A to jednoduše tím, že otázku napíšete do komentářů, které jsou přímo v diskuzi pod okýnkem s videem. Mým dnešním hostem je Leoš Mačák, ředitel organizace Tichý svět – chráněná pracoviště. Tato organizace zaměstnává neslyšící lidi. Leoš o sobě říká, že k práci s neslyšícími přišel ne tak jako slepý k houslím, ale jako nedoslýchavý k violoncellu. Začínal totiž v Tiché kavárně na pozici PR a měl na starosti především doprovodné akce a vizuál. Ale svoje nenechavé připomínky k fungování celé organizace si nenechával jenom pro sebe, a tak se nějak stalo, že na něj padla milá povinnost ředitelovat celé organizaci Tichý svět – chráněná pracoviště. Leoši, dobrý večer.

Leoš Mačák

Já vás zdravím, dobrý večer.

Bohdana Rambousková

O čem si dnes budeme povídat? Probereme to, jak se žije neslyšícím v době koronaviru. Jak získávají informace nejenom o covidu, jak se před ním chránit, ale třeba i k nedávnému sčítání lidu nebo k volbám, které máme před sebou. No a budeme se bavit také o současných snahách zachránit Tichou kavárnu a cukrárnu, které po roce pandemie jsou tak trošku na konci svých sil a potřebují pomoc ostatních. Pojd'me hnedka na otázky. Leoši, díky, že jste si udělal čas a že si s námi budete povídat. Už tady máme první komentář z Facebooku "Leošek je naše star" od Lucie, takže doufám, že dnes bude velice plodná diskuze a budeme mít spoustu otázek i přímo z publika. Nicméně první otázku položím já. Pojd'me si říct, jak se vlastně v dnešní době žije neslyšícím lidem. Máme internet, jsme zvyklí, že na sociálních sítích si ani nezapínáme zvuk a že videa vidíme opatřena titulky. Události na ČT jsou tlumočené do znakového jazyka, takže by se vlastně zdálo, že v té dnešní, že ta dnešní doba vlastně těm neslyšícím lidem přeje a že je to vlastně poměrně snadné žít. Je to tak?

Leoš Mačák

Úplně úplně ne. Vy jste správně řekla tamto slovíčko jako „mohlo by se zdát“. Není tomu úplně tak. Vlastně paradoxně ta pandemická doba trochu pomohla tomu, že aspoň konečně jsou události na České televizi tlumočeny. Předtím tomu úplně nebylo a neslyšící měli svoje informace, vlastně dostávali své informace jenom v podobě krátkého pořadu zpráv ve znakovém jazyce. Představte si, že na nás se informace, na nás slyšící, se informace hrnou prostě úplně z každého rohu. Máme tady média tisková, máme tady televizní média, rozhlasová média a vlastně všude můžeme poslouchat nějaké informace. My jsme vlastně pořád masírováni nějakými věcmi, co se kolem nás děje, a neslyšící, ti prostě měli jednou denně zprávy ve znakovém jazyce. A ještě k tomu v nějaké omezené době, že jo. Takže je super, že události jsou konečně tlumočeny. Za to jsem moc rád a kolegové taky. Všeobecně

nemůžu tady mluvit za neslyšící jako všechny, ale snažím se tady tlumočit aspoň nějaké pocity mých kolegů, se kterými se prakticky denně stýkám. A no, co se týče otitulovaných videí, taky jich není upřímně úplně moc. A vlastně všeobecně ta doba jde dopředu. Máme tady nějaký vývoj techniky, čeká nás za chvíli něco, co se jmenuje průmysl 4.0, takže samozřejmě i vlastně neslyšícím ta technologie nahrává, ale myslím si, že oproti ostatním zemím hlavně, například třeba oproti Americe se ještě máme hodně co učit. Myslím si, že ve chvíli, kdy opravdu každý kanál bude otitulován nebo bude někde v rohu dole tlumočník, tak konečně máme vyhráno a vlastně tak nějak "naše práce bude hotová", ale ještě máme co dohánět. Víceméně, jak se říká, že ryba smrdí od hlavy, i nyní nám tady vlastně tak trochu chybí tlumočník, ale to je vzhledem k nějakému nedostatku právě těchto fyzických sil, a i s tím se snažíme něco dělat.

Bohdana Rambousková

Přesně tak. Musím říct, že dodání třetího okýnka tady do našeho rozhovoru, aby s námi byl i překladatel, jsme se snažili, ale přece jenom jich není tolik k mání a jsou vytížení jinou prací, takže z toho důvodu dnes překlad nemáme. Vy už jste zmínil ty události České televize přeložené plnohodnotně. Já sama jsem se pro zajímavost kdysi dřív dívala na ten výběr vlastně, který dávali na ČT2, a musím říct, že mi to přišlo velmi nedostačující a velmi tak jako zkrouhnuté vlastně z té pestrosti toho hodinového pořadu těch celých událostí. Takže to je jedna, řekněme, úspěšná věc, která se podařila. Pracujete takhle třeba ještě na nějakých dalších věcech, co, jak, jak zpřístupnit další části našeho života neslyšícím?

Leoš Mačák

V naší organizaci, jak jste na začátku řekla, Tichý svět – chráněná pracoviště, tak máme provoz Tichých zpráv. V tomto provozu Tichých zpráv pracují pouze neslyšící kolegové a – nebo pardon, primárně neslyšící kolegové – a vlastně zde se snažíme denně minimálně dvě zprávy natočit a předat v online prostředí dále neslyšícím. Tyhle dvě zprávy vybírá zase neslyšící editor, takže tímto směrem se snažíme dále informovat neslyšící většinu.

Bohdana Rambousková

A ty jsou tedy ve znakovém jazyce.

Leoš Mačák

To jsou pouze zprávy ve znakovém jazyce a pod vlastně tím videem je kompletně přepsaný text, tzn. že těmto zprávám rozumí jak neslyšící, tak i ohluchlí, kteří třeba úplně nevládnou znakovým jazykem.

Bohdana Rambousková

A zeptám se ještě konkrétně na banky, protože jsem právě při přípravě na tento rozhovor narazila na to, že vlastně v bankách je trošku problém při komunikaci, je to tak?

Leoš Mačák

On je problém při komunikaci tak trochu všude. Je potřeba si uvědomit, že český znakový jazyk je oproti nebo v postavení k českému jazyku cizím jazykem, tzn. že spousta veřejnosti si úplně neuvědomuje, že i když třeba se snaží napsat neslyšícímu nějakou informaci na papírek, tak neslyšící tomu nemusí stoprocentně rozumět. Neříkám, že nerozumí, ale stoprocentně tomu nemusí rozumět. Může tím pádem docházet k určitým nedorozuměním a primárně se samozřejmě tohle týká těžkých textů, hlavně třeba bankovních textů, protože ruku

na srdce, kolik slyšících rozumí právníčině a byrokratickým jako papírům. Já si třeba takovéhle texty musím číst určitě několikrát, a tak si představte, že to čtete vlastně v cizím jazyce. Takže neslyšící si často třeba, i když my nabíráme nového kolegu, bere smlouvu domů, tam si to v klidu má šanci přečíst anebo využívá překladu od třetí strany. V bankách neslyšící může využít tzv. Tiché linky, což je nonstop tlumočená služba vytvořená organizací Tichý svět, a myslím si, že je to přesně ten příklad toho, jak využít té stávající technologie, která jde dopředu. Je to hrozně lehká aplikace, nebo vyvinout ji nebylo úplně lehké, ale v principu je to relativně lehké to užít, protože neslyšící si otevře aplikaci, tam si zavolá tlumočnickovi a je to skrze vlastně kameru, chytrý telefon, takže znakuje na tlumočnicka a tlumočnick překládá vlastně tomu bankéři v té bance a naopak, takže je to takhle lehká služba.

Bohdana Rambousková

A než se podíváme blíže na ty vaše jednotlivé aktivity, tak pojd'me se podívat ještě víc na to, jaké vlastně možnosti komunikace lidé, kteří jsou nějakým způsobem neslyšící nebo nedoslýchaví, mají. Vím, že někteří se učí odezírat, někteří používají právě znakový jazyk, někteří využívají třeba kochleární implantát, vlastně těch způsobů, a tzn. že vlastně mluví a slyší, takže těch variant je spousta. Můžete vlastně vysvětlit, jak, podle čeho vlastně se člověk rozhodne, jakou z těchto cest půjde?

Leoš Mačák

Vychází to z podhoubí rodiny. Jo, je rozdíl, jestli se neslyšící dítě narodí neslyšícím rodičům, nebo jestli se neslyšící dítě narodí slyšícím rodičům. K tomu se asi ještě dostanu, ale spíš, co se týče toho čtení ze rtů, to je taková trošku jako fáma. Ono není vždycky jasné, že když někdo přijde o sluch nebo je neslyšící, tak vlastně automaticky se začne učit ze rtů odezírat a má k tomu nějaké lepší predispozice nebo vlohy. Je to čistě osobnostní záležitost, kterou si člověk jako snaží nějakým způsobem vyvinout, ale to, že jsem neslyšící, neznamená, že automaticky budu nějak líp odezírat. Je tam spousta práce a snažení. A zároveň někdo prostě ty vlohy k tomu má a někdo nemá. Ale ano, neslyším, a myslím si, že se k tomu ještě určitě v průběhu dnešního rozhovoru dostaneme, velice pomáhá čtení ze rtů nebo odezíráni, ale nejenom to. Neslyším velice pomáhá celá mimika toho obličejce, aby to, co mi normálně slyšíme z hlasu, jestli je někdo v pohodě, v nepohodě a jakou používá intonaci, jestli mluví víc nahlas, míň nahlas a tím pádem, jestli... Jakou má prostě náladu, tak tohle neslyšící se snaží vyzorovat právě z té mimiky. Takže mimika, která se ukazuje takhle, tak je velice důležitá a je to první věc, co se já jako slyšící učím na kurzech znakového jazyka. Respektive já už mám kurzy za sebou, ale co jsem se učil na kurzech znakové jazyka. Takže to je teda odezíráni ze rtů a teď, co se týče kochleáru a znakování. No, představme si, že teda slyšíme, všichni, co nás teď poslouchají, tak slyší, no a teď jsme v situaci, kdy se nám narodí dlouho očekávaný potomek a zjistíme, že prostě neslyší. Takže samozřejmě jako pro většinu ze slyšících si myslím, že to je docela jako panika a stres a snaží se vyrovnat, dejme tomu, když tak jako řeknu, jakýsi handicap a aby to, že je neslyšící, srovnali právě tím, že mu pořídí kochleární implantát a vychovávali to neslyšící dítě v tom světě, tak, jak ho oni znají. Často, když se právě neslyšící dítě narodí neslyšícím rodičům, tak neslyšící rodiče, pro ně je zase úplně typickým prostředí prostě neslyšící, neslyšící komunita, neslyšící kultura a v tu chvíli nepořizují kochleární implantát nebo ne vždycky, ale nejčastěji nepořizují kochleární implantát a vychovávají dítě právě v té neslyšící kultuře.

Bohdana Rambousková

A při té příležitosti se chci zeptat ještě na jednu věc. Na vašem webu například máte video, kde byly informace ve znakovém jazyce ke sčítání lidu. Proč je takové video potřeba a proč

nestačí ty psané informace na webu, které přece jenom byly docela jednoduché a formou ikoněk tak, abychom je všichni snadno pochopili?

Leoš Mačák

Ono je jednoduché a jednoduché. Víceméně tohle trochu navazuje na to, co jsem řekl, a už jsem to tak jako trochu štrejchnul. To, co se nám může zdát jednoduché, tak stále je textově relativně složité pro neslyšícího a abychom měli všichni stejné podmínky porozumět daným informacím, tak prostě přeznakovat ty informace je taková jako samozřejmost. V opačném případě se prostě může stát, že se k tomu neslyšícímu nedostanou všechny informace a on to nepochopí vlastně v kuse. Nepochopí to všechno, může pochopit půlku, a když pochopíme půlku z něčeho, tak to neznamena, že jsme to pochopili celé a že třeba vyplníme správně třeba sčítání lidu, což je poměrně jako důležitá informace pro Český statistický úřad.

Bohdana Rambousková

No, a já jsem tohleto video viděla u vás na webu Tichého světa. Proč nebylo, anebo možná bylo a já si ho nevšimla, proč nebylo přímo na webu sčítání lidu?

Leoš Mačák

No, to bychom se asi–

Bohdana Rambousková

To by vlastně měla být automaticky, služba poskytovaná prostě automaticky, nebo ne?

Leoš Mačák

Měla, no. Máme tady dokonce na to i zákon. Je to zákon, který nám říká, že musíme přistupovat bezbariérově v internetovém prostředí a pro různé cílové skupiny, tzn. že musíme mít nějak velká písmena pro vlastně osoby, které mají nějaké zrakové postižení. No a měli bychom mít i přetlumočené nějaké informace pro lidi se sluchovým postižením. Ale bohužel ono se často na lidi se sluchovým postižením zapomíná, protože, jak my říkáme, ono to je trochu neviditelné postižení. Když jdete po ulici, akorát dneska jsem potkal kolegu, to je prostě týpek, do kterého byste naprosto neřekli, že je neslyšící. Má kulicha, jede na skatu. Mladý týpek a prostě nevíte, že je neslyšící. A takhle to je prostě u všech, že jo. Dokud nestojíte za ním přímo v metru nebo v autobuse a nevidíte například třeba kochleár, ale i když ten kochleár nemá, tak si neslyšící osoby nevšimnete do té doby, než začne pro vás zvláště prostě máchat rukama, když vidí druhého neslyšícího, a najednou vám dojde, že se spolu baví a nemůžete odtrhnout oči od toho, jak se dva neslyšící baví, protože to je vlastně hrozně zajímavé. No, to jsem odbočil, já takhle vždycky odbočím. A takže ano, mělo by to být ze zákona, snažíme se na to upozorňovat, snažíme se na to upozorňovat státní instituce, protože kdo jiný by měl jít příkladem než právě stát, ale nejde to tak lehce, jak bychom si představovali. Občas někdo prostě nad tím mávne rukou, někde jsou nějaká jednání relativně dlouhá, ale nakonec třeba úspěšná, ale není jich moc. Máme za sebou ale i nějaké takové první jako vlašťovky, kdy jsme se snažili přeložit například kulturní památky, spolupracovali jsme s Národním muzeem a výstavou Noemova Archa, ale to jsou takové drobečky, no. Radši bychom, abychom, aby se z toho stal nějaký celý chleba třeba.

Bohdana Rambousková

Je pravda, že při záběrech ze zahraničí na významných tiskových konferencích zcela běžně vidáme překlad do znakového jazyka a u nás to pořád ještě není tradicí.

Leoš Mačák

Pozor, nejenom na různých konferencích, ale vidáme hrozně zajímavé a vtipné záběry třeba z rapových a hiphopových koncertů. Kdy prostě jsou nějakí umělci, řeknou, já nevím, mají nějaký rekord v nejvíce vyslovených slovech za minutu, nebo co, a ti mají na koncertě dokonce tlumočníka a snaží se i tak jako mezi sebou "battlovat", jestli opravdu to jako ten tlumočník řekne stejně rychle jako ten rapper. Takže nejsou to jenom oficiální konference, ale jsou to i hudební festivaly například.

Bohdana Rambousková

To je pravda, já jsem měla možnost vidět překlad vlastně koncertů do znakového jazyka a bylo to něco úplně fascinujícího. Myslím si, že to je úplně umělecká disciplína, řekla bych. Pojďme se už jsme zmínili Tichý svět, tak pojďme představit vlastně tu organizaci obecně. Co je vaším cílem, o co se snažíte a potom se podíváme na ty jednotlivé služby, které nabízíte.

Leoš Mačák

Tichý svět – chráněná pracoviště vznikl na popud jakési neustálené a neuspokojivé situace na českém trhu práce. To je taková jako pěkná věta, kterou všude píšeme. Co ale znamená? Znamená to v praxi, že neslyšící, když hledal práci, tak měl hrozné problémy ji najít a často se stalo, že vlastně třeba úplně jako nepochodil a nebyl úspěšný. Tzn., že kolegyně, která stála u zrodu založení Tichého světa – chráněná pracoviště vlastně si řekla, OK, pojďme to nějakým způsobem změnit. A založila tedy první provoz a od toho prvního provozu to nějak všechno tak nějak nabobtnalo až do stávajících pěti provozů, které v současné chvíli máme.

Bohdana Rambousková

Tak a pojďme si je teda představit, které to jsou.

Leoš Mačák

Dobře. Já jsem vás nechtěl, vám chtěl vypálit rybník, takže jsem čekal na otázku.

Bohdana Rambousková

No, pojďme možná začít ještě těmi Tichými zprávami. Proč i vlastně, jak jinak se tedy neslyšící můžou dostat ke zprávám, které my vlastně přijímáme, aniž bychom o nich věděli?

Leoš Mačák

No, velice těžko. Nebo v omezené míře textově. Na Facebooku jsou různé skupiny pro neslyšící, kteří mezi sebou sdílejí informace vlastně už v té zjednodušené formě. A díky Tichým zprávám, no.

Bohdana Rambousková

A jak ty Tiché zprávy vyberou ty dvě zprávy denně? Podle čeho je vybírají?

Leoš Mačák

Podle citu, podle toho, co kolegyni editorec přijde nejzajímavější, a víceméně podle toho, že si říká, co mě by zajímalo, kdybych byla na místě jako diváků a odběratelů Tichých zpráv.

Bohdana Rambousková

Tak, já jsem si musela ztlumit mikrofon, protože mi za dveřmi strašně štěká pes a před chvílkou jsem slyšela vašeho psa, který právě večeřel, takže jsem si to–

Leoš Mačák

Zatím šel ven s manželkou a za chvíli se vrátí a bude večeřet, a to teprve bude.

Bohdana Rambousková

Aha, tak pojďme na Tichý jazyk. Vlastně mám pocit, že v poslední době, alespoň v té mojí sociální bublině, je to taková určitá móda učit se znakovat. Jak to je?

Leoš Mačák

To je dobře. No, to je dobře. My se taky moc snažíme, aby to byla móda. Těch kurzů, které my děláme a nejsme jediní v České republice, tak těch je opravdu stále víc a víc. Vlastně paradoxně úplně nechci říct, že by tomu jako pomohla pandemie, ale skočili jsme zase trošku do jiných neznámých vod, a to byly pro nás online kurzy. Protože do nějakého, no, teď máme rok 2021, pandemie začala v březnu 2020, takže do 28. února 2020 jsme dělali veškeré kurzy pouze fyzicky. Tak, jak se na to byli zvyklí. No a potom přišla nějaká vládní nařízení a my jsme museli začít velice velice improvizovat. A povedlo se to. A v současné chvíli jedeme online kurzy, a dokonce se nám povedlo i vykomunikovat s ministerstvem školství, abychom mohli zakončit akreditované kurzy online. Což byl obrovský úspěch, protože v opačném případě my bychom neměli, jak zakončit jedny kurzy, a tím pádem bychom nemohli začít další kurzy a přišli bychom tam o spoustu studentů díky tomu. Takže kurzy znakového jazyka jedou. My se moc těšíme, až zase budeme moci otevřít fyzické kurzy, protože to je pro lektory, a hlavně i pro studenty mnohem lehčí, protože znakový jazyk je prostě jako 3D a ne 2D, jak říkají naši kolegové lektoři. Ale i online lze se učit znakový jazyk. No a teď je to takový boom a taková móda a trend, protože je spousta lidí doma a místo toho, aby prostě trávili nějaký volný čas, jak byli předtím zvyklí, tak teď mi přijde, že část vaří víno, část vaří pivo a část se učí znakový jazyk, no.

Bohdana Rambousková

Takže učí se ho i ti, kteří třeba nikoho neslyšícího ve svém okolí nemají?

Leoš Mačák

To je většina. U nás studenti je většina, kteří kolem sebe nemusí mít neslyšícího. Jak jsem říkal, máme akreditované kurzy, tzn. že můžeme vzdělávat pracovníky v sociálních službách, na úřadech, v nemocnicích et cetera et cetera, to je docela velká klientela, ale zároveň máme i neakreditované kurzy a zde jsou prostě jenom fanoušci neslyšících a fanoušci znakového jazyka, protože i znakový jazyk má nějaké své výhody.

Bohdana Rambousková

Jaké výhody to jsou, právě že když nemám ve svém okolí nikoho neslyšícího a jazyk se naučím, tak, jaké mám potom možnosti, si s někým jít promluvit a zatrénovat a vylepšovat svoji slovní zásobu?

Leoš Mačák

To byly vlastně dvě otázky v jednom. Tak první odpověď je, že my třeba často s kolegou z Tiché kavárny, už se třeba rozloučíme, zamáváme si, sedneme každý do svého auta, abychom mohli jet nakoupit a zařídit nějakou další agendu, no a pak si na něco vzpomeneme. Takže už

teda na sebe nehulákáme, nemáváme si jako ostatní, ale začínáme na sebe znakovat. Takže to jde z auta do auta, jde to třeba, když se s někým rozloučíte ve vlaku nebo tramvaji, ale potřebujete mu ještě něco na peronu rychle sdělit a jde to třeba i z dvacátého patra, záleží, jak máte silné oči, a jde to třeba i už na zmíněných hudebních festivalech, kde přece jenom před bednama je to trochu hlasitější, takže tam se spíš dá naznakovat třeba jako „ještě pivo chceš“? A je to jasný, že jo? Takže to jsou takové základní výhody znakového jazyka. Dokážu si i představit, že kdybych se potápěl s někým, kdo znakový jazyk umí, tak mu asi rychleji naznakuju, že za sebou má žraloka než člověkovi, který ho neumí. Je už otázkou, jestli to je zbytečný nebo ne, ale aspoň o tom bude vědět. A já jsem zapomněl tu druhou otázku.

Bohdana Rambousková

No, to, kam já potom, když se nějaké ty základy už naučím, kam si je může třeba přijít trénovat s ostatními, kde tu svoji znalost uplatnit?

Leoš Mačák

Jasně. Tu znalost můžete uplatnit a dostáváme se krásným oslím můstkem k našemu dalšímu provozu, například u nás v Tiché kavárně, kde my se snažíme pravidelně/nepřavidelně setkávat s našimi studenty, respektive lektori znakového jazyka se snaží setkávat se studenty znakového jazyka v prostředí kavárny, kde pracují neslyšící a je to první pražská kavárna s neslyšící obsluhou, a tam si člověk může procvičovat. Zároveň samozřejmě může do naší kavárny přijít i bez toho, aby se tam musel scházet s naším lektorem a může si tam cvičit znakový jazyk s neslyšící obsluhou.

Bohdana Rambousková

A můžu tam jít, když vůbec znakový jazyk neumím?

Leoš Mačák

No jasně. Takových zákazníků je u nás spousty samozřejmě. Jsou i tací, kteří na první dobrou úplně nepoznají, že jsme neslyšící kavárna. Máme tam občas i zákazníky, kteří, když zjistí, že jim obsluha nerozumí, tak na ně začnou mluvit třeba cizím jazykem. Že to jako zkusí třeba anglicky, pak německy a obsluha stále vrtí hlavou, že ne. Ale to je spíše sporadické. Nicméně je lehké si u nás objednat, je lehké navštívit nás. Opravdu jsme bezbariéroví pro kohokoliv. Ten systém toho objednávání u nás v Tiché kavárně je vlastně lehký a intuitivní, tzn., že vy tam přijdete, posadíte se, obsluha vás zaregistruje. Přinese vám meníčko a zároveň vám přinese takový objekt. Ten objekt je z půlky zelený, z půlky červený. Je to kvádr a vy se v meníčku dozvíte, že ve chvíli, kdy už máte objednat, kdy už máte vybráno a chcete si objednat, tak prostě jenom zvednete kvádr zelenou nahoru. Což je impuls pro to, aby obsluha k vám přišla, koukla se na vás, zeptala se vás, co chcete, vy to ukážete v meníčku a takhle to víceméně furt může celý večer probíhat až do doby, kdy chcete platit. A tzn., že bystrý divák i posluchač už ví, že zvednete tenhle kvádr červenou nahoru, a to je impuls pro naše barmany, aby vás přišli zkasírovat a poděkovali vám a rozloučili se s váma. Zároveň na stolech, a tak nějak všude po kavárně se snažíme mít nějaký označení základních znaků, jak můžete s neslyšícím komunikovat a naši štamgasti, jestli by se to tak dalo říct v prostředí kavárny, už umí nějaké základní znaky a pro ty naše neslyšící kolegy je to vždycky taková jako vzpruha, nebo je to takové jako dobré zadostiučinění, když na ně někdo znakuje jako "děkuju", "prosím", "dobrou chuť" a "na zdraví" a tak, že to oceňují.

Bohdana Rambousková

Ted' mě napadá, smí se v Tiché kavárně mluvit?

Leoš Mačák

Určitě. A dokonce, ono je trošku zavádějící ten název Tichá kavárna. Tichá kavárna je to proto, protože tam pracují neslyšící, ale ne pro to, že by tam bylo ticho. Moje manželka často říká historku, jak se takhle přesně nachytala, vzala si s sebou tlustou knížku, že na mě počká, než dokončím nějakou práci a spolu odjedeme někam. No a z knížky neměla vůbec nic, že jo, protože Tichá kavárna úplně není tichá, ale už jsme to tam trošku ztišili. Děti jsme přemístili do zadního traktu. A může se tam mluvit, můžou tam probíhat obchodní schůzky, chodí tam v profesionálním žargonu mačkači rukou a tzn. na schůzky a je tam docela takový pro mě dobrý kavárenský ruch. Takové to, že když přijdu do kavárny, tak je to příjemná známka toho, že prostě ta kavárna tak akorát žije.

Bohdana Rambousková

No a vedle Tiché kavárny máte ještě Tichou kavárnu na kolech. Jak vlastně tohle vzniklo a kam jezdí?

Leoš Mačák

Tichá kavárna na kolech vznikla snad asi jako všechny provozy takovým jako malým nápadem, tady začneme něco jako dělat a najednou se to hrozně povedlo a najednou to teda budeme dělat víc a víc a víc, až teda najednou nebudeme jezdit s rozkládacím pártý stanem, který při každém zafoukání prostě odletí, ale zkusíme si pořídit nějaký karavan. Takhle víceméně to přesně bylo. My jsme, já, když jsem začínal pracovat v Tiché kavárně, tak jsem si říkal, že je hrozná škoda prostě, že nejezdíme na žádné hudební festivaly a neukazujeme se tam, jako tu naši značku vlastně. A hlavně neukazujeme slyšící většinu to, že tady jsou neslyšící mezi námi. Takže jsme přesně poříдили, dostali jsme první grand, poříдили jsme za nějaké peníze skládací stan. Já jsem postavil a nechal si svařit bary a jeli jsme prostě na první festival úplně fér jako s klapkami, nevěděli jsme, co nás čeká. To jsme nějakým způsobem zvládli, tam jsem ještě vyřezával maflem nějaký díry na umyvadla, protože přišla hygiena, řekla „tytyty“, já jsem nevěděl, co se děje. No, takhle jsme jezdili, jezdili jezdili. Až jsme dělali snidani v jedné větší firmě a tam hrozně začalo foukat, hrozně začalo pršet. A zaměstnanci té firmy nám každý takhle držel jednu nohu, aby nám to ten stánek neodfouklo. Všichni jsme hrozně zmokli. No a tam jsem nějak vyjádřil nahlas myšlenku, to je škoda, že nemáme peníze na nějaký pořádný karavan. A shodou okolností to slyšel pan ředitel této firmy a za pár dní nebo za pár měsíců jsme si plácli v podobě finančního daru. A my jsme mohli teda pořídit kavárnu na kolech. Takže v současné chvíli máme kavárnu na kolech, která je bohužel zavřená, ale moc se těšíme, až nám zase vládní opatření dovolí otevřít a budeme jezdit nejen na festivaly, ale i prostě všude, kde si nás lidé objednají. Těším se například třeba i na svatbu nebo na svatby, že propojíme právě provoz Tiché kavárny s další provozem Tiché cukrárny anebo prostě na další frekventovaná místa, hlavně se moc těšíme na festivaly, i neslyšící kolegové říkali, že jim hudební festivaly chybějí a že se na ně moc těší.

Bohdana Rambousková

No, a řekněte mi ještě něco právě o té Tiché cukrárně.

Leoš Mačák

Tichá cukrárna... My už jsme vlastně vyjmenovali skoro všechny, takže když to vezmu hierarchicky od toho, jak to vzniklo, tak první byla Tichá kavárna na konci roku 2011. Půl roku na to zhruba vznikla Tichá cukrárna, protože pít kafe bez dobrého dortu je pro mě trošku takové jako, to není ten kompletní zážitek, takže dávat i domů, anebo na nějaká výročí a jubilea. To ale pro nás znamenalo samozřejmě nával nějakého jako pozitivního, pozitivních

věci jako super, daří se nám. Zákazníci chtějí zkusit naše produkty, to je bomba, ale co dál? Musíme tím pádem prostě expandovat a rozšířit naše služby a hlavně provoz. Takže jsme přijali hlavní asistentku a další cukrářku a začalo se teda péct o trošku víc. Nic, ale stále jsme byli v tom prostoru 3×3 metry. A přece jenom, jak to říct, cukrář často ochutnává, a když jsou tři často ochutnávající cukráři na prostoru 3×3 metry, tak se tam prostě časem nevejdou. I proto, že třeba, co je hodně oblíbeným produktem, tak je vánoční cukroví, a když prostě se upeče 60 kilo vánočního cukroví, tak není kam dát. Takže jsme se dohodli s naším parťákem, což je Městská část Praha 8, která nám pomohla zřídit Tichou kavárnu, jestli by náhodou neměli prostor pro Tichou cukrárnu. No náhodou, já jsem o tom prostoru tak trochu věděl a věděl jsem, že tam tak jako je spící, takže jsme se domluvili, že to, co bývalo pekárnu, zrekonstruujeme. My jsme dodali materiál, Městská část Praha 8 dodala pracovní sílu. Šli jsme do toho víceméně 50:50 a vznikl krásný nový provoz Tiché cukrárny, kde v současné chvíli pracuje 11 cukrářů s postižením.

Bohdana Rambousková

Vy mi, Leoši, připadáte trošku jako taková tryskomyš, která přesně z nějakého nápadu, který někde zazní, najednou dojde opravdu jako k jeho realizaci. Takže kolik vlastně těch zaměstnanců teďka tyto provozy mají?

Leoš Mačák

Ono se to tak nějak jako trošku mění podle toho, jaký je počasí, mi přijde kolikrát, ale můžeme mluvit, že v průměru Tichý svět – chráněná pracoviště zaměstnává nějakých 70, 75 osob s postižením.

Bohdana Rambousková

No a teď přejdeme teda k té horší části, a to je koronavirus. Jak to vlastně dopadlo na vás? Kavárna i cukrárna musí být zavřeny nebo respektive kavárna je zavřená a cukrárna asi přišla o část objednávek předpokládám.

Leoš Mačák

No na nás to dopadlo úplně stejně jako na všechny provozovatele podobných gastro podniků. Nemůžu tady brečet a říkat, Tichá kavárna je na tom nejhůř a Tichá cukrárna vzápětí za tím. V tom trable jsme úplně kompletně jako všichni gastro provozovatelé. Nicméně, jak to bylo u nás, no. Ona celá ta situace byla taková nahoru a dolů. Nejdřív jsme mohli mít otevřeno, pak jsme nemohli mít otevřeno, pak jsme mohli mít otevřeno do nějaké doby, ne přes oběd, potom jsme nemohli mít otevřeno ráno, už jsme přemýšleli nad tím, že vypíšeme přijímající řízení na speciální pozici, která bude hlídat to, jak může mít kavárna otevřeno. Najednou jsme museli zavřít i vlastně kavárnu na kolech, pak jsme ji mohli otevřít, no. Dobrý, nebudu tady mluvit moc dlouho o tom. Takže Tichá kavárna v současné chvíli může provozovat pouze výdejní okénko. A jsme na nějakých 10 % z normální tržby, což je prostě hrozně málo samozřejmě. A Tichá cukrárna, ta může péct, ale vzhledem k tomu, že zaměstnáváme naše kolegy na tzv. chráněném pracovním místě, tak můžeme dodávat naše služby a produkty v chráněném, pardon, v náhradním plnění. Tzn., že hlavními odběrateli jsou od nás firmy, které musí toto náhradní plnění za rok splnit. No, a když přišla korona a všichni poslali zaměstnance na home office, tak tzn., že se nám markantně snížily veškeré objednávky z těchto firem, protože prostě jsou bez lidí, kterým by nabízeli ranní snack nebo prostě poradní jako zákusek. Často jsme prostě dělali pravidelné akce, že jsme připravili prostě snídaně pro ty zaměstnance po dohodě právě s vedením a vlastně, že jo, celá ta doba směřovala k tomu, že ti zaměstnavatelé si své zaměstnance hýčkali různými způsoby a jeden z těch způsobů bylo to, že my jsme

prostě přijeli s dobrou kávou, s dobrými napečenými věcmi a byl tam takový jako pěkný happening, že se ti zaměstnanci viděli, sice řešili jako nějaký byznys svůj, ale řešili to prostě nad dobrým kafem a dobrým dortem. Nutno dodat, že my jsme měli v tu dobu už fyzické nějaké zákazníky, ale přece jenom ty právnické osoby dělaly mnohem větší procento těch objednávek než ty fyzické osoby. No, takže jsme museli tak trošku zatnout zuby, furt zatínáme, snažíme se hodně obracet právě v současné chvíli na zakázkové dorty, na fyzické zákazníky, ale to bohužel není v takovém objemu, jako když jsme měli normální, "normální" odběr bez pandemie.

Bohdana Rambousková

Ale vlastně už na jaře jste přišli s vlastní kampaní a vlastně jste si vybrali novou cílovou skupinu, pro kterou alespoň částečně péct, a to byly teda ti takzvaní lidé v první linii. Je to tak?

Leoš Mačák

Je to tak. Kampaň se jmenovala Osladíme jim život. A cílová skupina byli zaměstnanci integrovaného záchranného systému. A my jsme si řekli, že prostě musíme péct, musíme udržet naše vlastní kolegy a zaměstnance v tom zavedeném režimu, aby neztratili pevnou půdu pod nohama. A takže chodili do práce, pekli jsme. A pak jsme si říkali, co teda s těmi napečenými věcmi budeme dělat a samozřejmě hned první myšlenky padly právě na zaměstnance v té první linii, abychom je podpořili. Takže jsme rozváželi pravidelně na policii, na záchranné služby, hasičům, do nemocnic sladkosti a vyzvali jsme ke sbírce vlastně nějaké zájemce, co by nás chtěli podpořit a takovýmto nějakým způsobem jsme se snažili udržet nad vodou.

Bohdana Rambousková

Vím potom, že jste dělali ještě zaměstnaneckou sbírku vlastně sami mezi sebou a tam potom šly zákusky a dorty, mám pocit, do motolské nemocnice, ale vlastně teď jsme vlastně jako zase na, po tom podzimu znovu na jaře a vlastně už vám dochází síly, takže jste vypsali novou sbírku a bijete na poplach, protože chcete Tichou kavárnu a Tichou cukrárnu udržet při životě. Můžete nám tedy říct, jak, představit tu sbírku a jakým způsobem se můžeme zapojit do toho, aby Tichá kavárna a cukrárna fungovaly dál?

Leoš Mačák

Ono ještě předtím, než to představím, tak vlastně my jsme dělali hrozně moc věcí od toho minulého března až do toho dnešního března nebo dubna. A jako fakt hromadu, hrozně hrozně a najednou ten čas hrozně uběhl. Já jsem 2× mrknul a řekl jsem si, ježíšmarjá, už tady máme jako rok zavřenou prakticky kavárnu a skoro cukrárnu a další věci. A myslím si, že jsem úplně neřekl ježíšmarjá, ale úplně s nehodí, co jsem řekl. A začalo nám hodně téct do bot. Samozřejmě jsme si v průběhu toho období propočítávali nějaké jako predikce a chování toho, jak se, kam až se můžeme s nějakými našetřenými penězi dostat. No, ale museli jsme sáhnout po sbírce. Založili jsme tedy sbírku na Donio.cz, což je super parta lidí a hrozně vstřícný portál. A v současné chvíli se pomocí Donia.cz snažíme vybrat příspěvky na to, abychom mohli našim neslyšícím zaměstnancům zaplatit výplatu. A funguje to, funguje – Ano, pardon?

Bohdana Rambousková

To jsem se chtěla zeptat, jak to funguje. Takže vy vybíráte peníze na to, abyste si mohli udržet vaše zaměstnance a vyplatit jim výplatu, a vlastně za tu výplatu oni budou péct dorty a pečivo, které půjde kam?

Leoš Mačák

Za tu výplatu oni vlastně si udrží svoji práci, to je to nejdůležitější pro nás pro všechny a potom budou péci zákazníkům zase, kteří se najdou. Už máme v hlavě nějaký další marketingový počín. Nechci ale předbíhat, ale primárně potřebujeme, abychom měli na ty fixní částky, no. A to prostě jako výplata našich zaměstnanců určitě je, ale tzn. že pomocí kampaně na Donio vybíráme příspěvky, které by měly podpořit kolegy z Tiché kavárny a z Tiché cukrárny. Ale tak, jak to v crowdfundingových kampaních bývá, úplně jako nechceme si vzít peníze a nic za to nedat. To není úplně náš styl. Takže budu rád, když se podívají naši posluchači a diváci na Donio.cz a tam se dozvědí, co si budou moci případně za různé příspěvky pořídit. Myslím si, že produkty z našeho posledního pátého provozu, který jsme ještě úplně nezminili, což je Tichá jehla, tak ty už jsou vyprodané, ale stále jsou tam k dispozici produkty jako pojmenování vlastního kafe, židle v kavárně, květiny, můžou zájemci dostat namalovaný obraz od umělkyně kolegyně, kde je vyobrazena dívka, která znázorňuje ticho. Jsou pouze čtyři takové na světě, takže to je originál a spoustu vlastně zajímavých věcí, no, a budeme rádi–

Bohdana Rambousková

Je tam i ten kurz znakového jazyka.

Leoš Mačák

Je tam otevření e-learningu.

Bohdana Rambousková

Tak.

Leoš Mačák

Takže i zájemci o znakový jazyk můžou tak trošku jako pootevřít ty dveře a nahlédnout do tajů znakového jazyka a vyzkoušet si aspoň pár znaků třeba a zkusit si, jak to "máchání těma rukama" jako jde, nebo nejde.

Bohdana Rambousková

Já jsem na tu sbírku koukala, vím, že nějaké peníze tam přibývají, což je skvělá zpráva a doufám, že přibudou ještě další. Ale přesto, řekněte mi, když by se nepodařilo peníze získat a museli jste vaše neslyšící zaměstnance v tuhleto chvíli propustit, tak jaké vlastně oni teď mají šance.

Leoš Mačák

No, to je záludná otázka. Nechci z Tichého světa – chráněná pracoviště dělat nějakou organizaci, která prostě tady jako spasí svět a spasí neslyšící, a neřikám, že jsme jediní na trhu v České republice, kteří nabízejí práci pro neslyšící. Ale jak jsem říkal, máme pět provozů dohromady, zaměstnáváme nějakých zhruba 70 zaměstnanců, kolegů. A kdyby valná většina, což kolegové z cukrárny a kavárny jsou, přišla o zaměstnání, tak vlastně vznikne na pracovním trhu docela přetlak neslyšících kolegů, kteří si úplně nejsem jistý, jestli by elegantně a vhodně našli nějaké nové a jiné zaměstnání. Hodně Tichá kavárna a cukrárna

vlastně si zakládá na tom, že u nás může nastoupit neslyšící kolega bez jakékoliv předešlé praxe, bez výučního listu, bez maturity, bez papíru. Pro nás je nejdůležitější to, aby ten neslyšící kolega byl vlastně zapálený pro věc a chtěl se učit novým věcem. A kolikrát tyto dva provozy, o kterých se tady bavíme, jsou takovým jako "prvním zářezem" do životopisu těchto neslyšících kolegů. Kdybychom museli zavřít tyhle provozy, tak se obávám, že prostě nic jako podobného nenajdou, no. Ten náš přístup, vzhledem k tomu, že prostě vytváříme chráněná pracovní místa, není identický s tím, jak by se k nim chovali v nějakém korporátu. Často si vysvětlujeme základní věci od začátku, co znamená teda pracovněprávní vztah se zaměstnavatelem, jak se vybírá dovolená, že teda dovolená se jako úplně nenahlašuje, ale že se ni člověk prostě musí tak trochu jako i zeptat, jak se vybírají služby, jak se nahlašuje nemocenská atd. atd. atd. Pro spoustu z těch mých nových kolegů neslyšících jsou tohle naprosté novinky a ty my je učíme od začátku. Potom jsou připraveni vlastně vydat se už sami na ten otevřený trh práce, a když by přišli o tento mezistupeň, tak by i pro ně potom mohlo být to první setkání se zaměstnáním takové ne úplně jako příjemné a komfortní. Takže my se jako nesnažíme vytvářet nějaké jako super ochranné podmínky. To rozhodně my nejsme. A to se o nás tak trochu jako i ví, ale na druhou stranu snažíme se vyjít vstříc určitým specifickým potřebám těch našich kolegů.

Bohdana Rambousková

Náš čas strašně rychle běží a máme pár posledních minut, tak bych se ještě zeptala na jednu věc, a to, jak vlastně vy jako slyšící člověk jste se vůbec dostal do Tichého světa? A jak jste se tam mezi těmi neslyšícími kolegy etabloval? Jak třeba rychle jste zvládl ten znakový jazyk?

Leoš Mačák

Víceméně jak jste úplně řekla na začátku, bylo to fakt náhodou. Já jsem se dostal nejdříve do Tiché kavárny, tam jsem tedy začal pracovat na nějaké pozici PR, marketing, zjišťoval jsem, že té práce není tolik, kolik bych jako potřeboval.

Bohdana Rambousková

Ale jak vás vlastně napadlo jít do Tiché kavárny a ne do jakéhokoliv jiného subjektu se slyšícími lidmi. Jak jste se dostal do tohoto světa?

Leoš Mačák

To bylo pouze pouze souhra náhod. Opravdu někde jsme seděli, povídali jsme si s přáteli a najednou zaznělo, tady v Tiché kavárně mají volné místo, hledají nového kolegu. Já jsem si řekl, super jako naučit se znakový jazyk jsem se vždycky chtěl. Dokonce jsem měl někdy ve 14, 15 letech už nějaký základ za sebou, protože jsem byl jeden z těch nadšenců, kteří se o to přesně jako pokoušeli. Tedy jsem si řekl, jo, tohle je přesně práce, kterou bych chtěl dělat a která mě baví. Takže přijímající řízení klasické a najednou jsem byl v tom, najednou jsem byl v tom, no. To se tak prostě stává. Takže hned první věc, co jsem začal dělat, byly návštěvy znakového jazyka, které samozřejmě, když už učíme veřejnost, tak učíme i naše vlastní zaměstnance, kteří znakovým jazykem nevládnou. Začal jsem se intenzivně učit znakovému jazyku. Dodnes se učím znakovému jazyku, protože nevládnou ještě úplně, jak bych chtěl. A co se týče přijetí ze strany kolegů a té skupiny, myslím si, že to funguje, vzhledem k tomu, že vidí, že se snažím jim vycházet vstříc, že se snažím jim vytvářet pracovní podmínky takové, aby pro ně byly příjemné, a hlavně s neslyšícíma je hrozná sranda a myslím si, že v naší kanceláři zažíváme docela i zábavné momenty. Jako třeba dneska, když jsem koukal, že kolegové natočili fakt pěkné velikonoční video, které si můžete zkouknout na Facebooku

Tichých zpráv. A to prostě je víceméně takový jako popis toho všeho, jak to tam u nás funguje, no.

Bohdana Rambousková

Dobře, tak to se potom podíváme, a protože máme pár posledních minut, tak vás, prosím, ještě jednou zopakujte, jakým způsobem můžeme v současnou chvíli Tichou kavárnu a cukrárnu podpořit. Jestli to dobře chápu, tak je to buď teda příspěvek do sbírky, anebo nákup dortů.

Leoš Mačák

Můžete nás podpořit, když si koupíte jakýkoliv produkt z našich provozů, tzn. z Tiché kavárny nebo z Tiché cukrárny. Na stránkách Tiché cukrárny máme katalog dortů, můžete si ho objednat, v pátek máme rozvoz jenom za stovku po Praze, takže není problém, budeme moc rádi, když nás podpoříte touhle formou. Můžete přijít do našeho okénka k Tiché kavárně a tam si objednat výbornou kávu. Nebo nás můžete podpořit právě pomocí crowdfundingové kampaně Donio.cz, kde si můžete vyhledat náš projekt a tam přímo si koupit nějakou službu a tím nás podpoříte a my za to budeme velice velice vděční, a i naši neslyšící kolegové budou vděční. Ostatně je vidět, jak jsou vděční už, když my jsme překonali takový první milník 50 000, tak jsme z toho natočili takové zábavné video z Tiché kavárny, tak to taky doporučuju zhlédnout na Facebooku Tiché kavárny.

Bohdana Rambousková

Takže tam se určitě všichni, kdo nás teď sledují, půjdou podívat hned po tom, co se rozloučíme. Náš čas bohužel vypršel, takže musíme se rozloučit. Leoši, strašně moc děkuju za velmi milé povídání. A-

Leoš Mačák

Já děkuju.

Bohdana Rambousková

Pokud jsme diváky zaujali a ví o někom dalším, kdo by tento rozhovor měl určitě slyšet, tak to není žádný problém, protože záznam rozhovoru bude i nadále viset na facebookovém profilu HateFree Culture. A já vám přeji všem krásné Velikonoce a budeme pokračovat v rozhovorech HateFree talk zase příští týden pravidelně v úterý a ve čtvrtek. Takže ještě jednou díky všem a krásný večer.

Leoš Mačák

Přeju krásný večer. Mějte se hezky a díky za příspěvky.